

GARA JÁNOS:

ANYAKIRÁLYNŐ

Adamkót idő előtt nyugdíjazták. Azokban az években a veteránok lelépését nem kísérte görögtűz, úttörő-ének, sem szakszervezeti ünneplés. Különösen az olyan esetekben nem, mint amilyen a testes aknászé volt, akit hiába ostromoltak a népnevelők egyénileg és csoportosan: az alapfokú oktatásokat szorgalmasan látogatta, de mintha mi sem történt volna, lövés előtt változatlanul keresztet vetett, a templomi énekkarban elfoglalt vezér-énekes pozícióját nem tartotta összeférhetetlennek frissen szerzett materialista világnézetével, s ha berúgott — ami bizonyos törvényszerű pontossággal megismétlődött — gátlástalanul énekelte a bányászhimnuszt. A vezetésnek nem volt más választása: Adamkót idő előtt nyugdíjazták.

Adamkót elemésztette volna ez az intézkedés — a százkilón felüli férfinak több mint két éve volt a korhatárig, s rengeteg indulat szorult belé — ha egy sajátos véletlen nem hozza elibe a megoldást.

Még nem tért napirendre tétlenségre kárhozottát élete fölött, mikor egy este féltucat nagyfröccsel a gyomrában kilépett a telep szélén lévő italboltból, fölnézett a holdfényes égre, aztán olyan erővel zendített rá a megszokott dalra, hogy a mérnöki házak ablakain rémülten futott le néhány redőny.

„Iste-hen kezébe éle-tűhünk, ő meg-segí-hit...”

Akkor jött a fiú. Adamkó ismerte látásból, valamelyik bányász gyereke lehetett. Az erdő felől futott. — Adamkó bácsi! Adamkó bácsi, méhek! — kiáltotta kifulladásra. — Micsoda?! — Adamkó vastag arcán izzani kezdtek a hajszálerék. — Méhek az akácokban! — Köszönni persze nem tudsz! Arra nem tanítanak — rivallt a gyerekre Adamkó. — Jószerencsét! — mondta a fiú megszeppenve.

Ekkép biztosítva a kijáró tiszteletet, Adamkó megenyhülve nézett a gyerekre. — Halljuk micsodák vannak az akácokban? — Méhek — ismételte a fiú — lógnak a fán, de valami rengeteg! — Csak nem?! — mondta Adamkó felvillanyozódva. — Hol te?! — Az akácokban — és a fiú hátra mutatott, az enyhén emelkedő dombra, ahol a fiatal akácerdő széle sötétlett. — Te, ugye még nem szóltál senkinek? — kérdezte Adamkó izgatottan. — Nem... Egyenest az erdőből jövők — válaszolta a fiú. — Te... most már nem kell tudni senkinek!... Valahonnan kirajzottak, érted?!... Te csak menj vissza, azonnal ott leszek. Vigyázz, nehogy elrepüljenek! Valamit csinálj, hogy ott maradjanak! — Azzal elefántlábain trappolva indult haza.

A méhek csakugyan ott függtek az erdő szélén egy fa alacsony ágán. Akár egy nagy kucsma, úgy lógtak ott. Adamkó vödört hozott magával, fehér zománcosat, meg fedőt, s egy puha tollsöprűt, afféle libaszárnyat. A vödört az eleven gombolyag alá illesztette és besöpörte a vödörbe. Aztán foga között tartva az elemlámpát neki látott a nyugtalanul mászkáló bogarak összegyűjtésének. Lesöpörte a fa ágairól, meg a törzsről.

A fiú hamar elmenekült a vad zsongás elől, ám Adamkó nem félt, azt tartotta magáról, ismeri a méhek természetét. Fő a barátságos magatartás! Ha a bogarak megérzik a jóindulatot akkor szelídek maradnak. Tévedett. Hiába gügyögött barátságosan, különösen a szemhéját támadták, de jutott csipés a kézfejére, szájára és a széles ráncos tarkójára is. Ez azonban nem készítette menekülésre.

Adamkónak annak előtte régen már voltak méhei. A háború alatt vásárolt két kaptarat egy román menekülttől, de a front telén egy német ágvú ásta be magát kertjükbe, a dörrenések, meg a légnyomás mind egy szálíg kipusztította a bogarakat. Voltaképpen most a sors kifürkészhetetlen, titokzatos irányító erőit vélte fölfedezni abban a tényben, amely elébe hozta a gazdátlanul maradt rajt, s miközben duplára dagadt fejfelé döcögött, képzeletében látta már magát, amint a kis kertjében a gazda tekintetével sétál rózsaszín alkonyi fényben a sokasodó kaptárak között.

— Landina! Főzz szirupot, jó erőset, éhesek a bogarak! — akarta mondani feleségének, de a szájából előtörő szavakat értelmetlen bugyogássá formálták az ügyetlenül mozgó ajkak. Keze olyan volt mint valami hatalmas, alakatlan fánk; fényesen feszült rajt a bőr; égő szemhéja alá mintha szilvát dugott volna; kéklett, éppen csak egy kis fény világított a szűk résen át, alsó ajka tehetetlenül csüngött állára, — de mégis boldog volt.

Adamkónak ettől kezdve nem volt olyan perce, hogy ne gondolt volna a méheire. Nem mintha mást elhanyagolt volna. Kis szoba-konyhás lakásban laktak a bányásztelepülés szélén: Adamkó megjavította a kerítést, új karfát faragott a padlásfeljáróhoz, rendbehozta a tetőt, készített egy kis szélkereket is, hogy a széliránnyal mindig tisztába legyen, s továbbra sem hanyagolta el a templomi énekkart, sőt a hangja ércesebben és háladóan zengett! A helybeli futbalcsapat mérkőzésein ugyanolyan haragosan szidta a fővárosi bírókat — akik készakarva megveretik a csapatot — akár a többiek, és ha berúgott, változatlanul nem tagadta meg magától a bányász-himnusz eléneklésének örömét. De a méhe az más volt! Azokkal akkor is lehetett gondolni, ha bármit csinált. A kis bogarak meghálálták a gondoskodást, megérezték Adamkó szeretetét, mert ha lefeküdt a kaptár mellett a fűbe, olyan szelíden dűnyögték körül, mint az ifjúkorának álmai.

Ennek ellenére a kívánt szaporodás elmaradt. Adamkó hetente két-három kiló cukrot felfőzött szirupnak, locsolgatta a kereteket — de hiába! A nyár végére katasztrofális méreteket öltött a pusztulás. Reggelente, amikor kinyitotta a kaptár kijáratát tucatnyi döglött bogár hullott elé. Tehetetlen kínjában szakkönyveket vásárolt, azt kutatta miféle betegség pusztíthat kaptárában, de a leírt jelenségek nem passzoltak. Akkor átballagott a szomszéd községbe egy volt katona-cimborájához és attól kért segítséget.

Ez az Argyelán alacsony, ráncos arcú, száraz emberke volt, s noha kertjében tucatnyi kaptár sorakozott ragaszkodott hozzá, hogy Adamkó feladja rá a védőmaszkot és begyűjtsa a füstölőt. Belenézett a kaptárba, s rövidesen hangzott az ítélet: — Ebből a családból, cimbora hiányzik az anyakirálynő! — Az nem lehet — mondta Adamkó. — Pedig így van cimbora! Én csak belenézek máris tudom mi a bibi. — Talán éppen kirepült — kapaszkodott a lehetőségbe Adamkó. — Nézd meg ezeket a kereteket — Argyelán kiemelt egy keretet és Adamkó orra alá dugta. — Sehöl egy álca, vagy pete! Az anyakirálynő vagy megdöglött, vagy el se hoztad az erdőből. — És akkor mi van? — kérdezte Adamkó aggódva. — Akkor? — hangzott a kíméletlen válasz — Akkor nincs here, nincs dolgozó, nincs szaporodás, mez... csak pusztulás! — Hát akkor én most már honnan szerezzek anyakirálynőt!? — mondta Adamkó porig sújtva.

Bármilyen áldozatra képesnek érezte magát, csakhogy megmentse méhesét a pusztulástól, de minden igyekezete hiábavalónak bizonyult: anyakirálynőt szerezni nem sikerült.

Akkoriban olvasta az újságban, hogy az ország túlsó felében méhész konferencia kezdődött. Több napi veszekedés után, — amely során Landina, a kicsi fehér feleség fenyegetései között többször is szerepelt a gezarol, ami véget vet majd a költséges passzióknak — Adamkó egy hajnalon lopva felkerekedett és vonatra szállt, hogy anyakirálynőt szerezzen méheinek. Úgy gondolta, méhész konferencián méhészek, méhekről beszélnek, sok méhész között csak akad olyan, aki rendelkezik fölösleges anyakirálynővel.

Javában tartott a konferencia, amikor Adamkó betoppant. Miután nem volt a háta mögött hivatalos szervezet, csak tanácskozási joggal felruházott, rendkívüli küldöttnek fogadták el, de a hátra lévő idő alatt így is sok érdekes és okos dolgot hallott az élesedő osztályharcról, az imperializmus ellentmondásairól és a gyarmati népek kizsákmányolásáról. Últ szemközt az elnökségi asztallal, amely mögött helyet foglaltak a Szakszervezet, Nőszövetség és az Ifjúság küldöttei is, és ütemesen tapsolt — ha szükség volt rá. A szünetekben barátságot kötött a szövetkezeti elnökkel, agrónómusokkal és főkönyvelőkkel, sőt az egyik esti sörözés után elénekelt egy állatorvosnak a bányászhimnuszt. Meglátogatták a környező üzemeket és járt városnézésen meg színházi előadáson, de ami leginkább érdekelte, az anyakirálynő ügyében nem jutott előbbre. Hiába érdeklődött, nyomozott, mesélte méhei tragikus történetét.

Már végképp lemondott az anyakirálynőről, mikor a záróülés után az utcán egy hosszú parasztember csatlakozott hozzá. — Magának kellene anyakirálynő? — kérdezte. — Nekem hát! Mért, magának van? — Ha megegyezünk lehet róla szó — válaszolta a hosszú ember óvatosan. — Már hogyné egyeznénk meg elvtárskám — lelkendezett Adamkó. — Biztosan megegyezünk! — Azzal megragadta a férfi karját, s úgy tűnt, el sem engedi, ameddig az anyakirálynőt kézhez nem kapja.

A férfinak néhány elintéznivalója akadt a városban, csak aztán ültek fel a szekereire és kihajtottak a közeli faluba. — Ilyet maga nem kap az országban, csak nálam! — mondta a férfi a méhesben szárnyainál felcsippentve a majd hüvelykujjni anyakirálynőt. Egy gyufásdobozba helyezték el a bogarat, a doboz Adamkó mellényzsebébe vándorolt. Adamkó százötvenet fizetett érte, de nem sajnálta az árat. Anyakirálynő nélkül nem állíthatott haza. Hogyan számolt volna el Landina asszonynak a pénzzel! Kétszeresen szüksége volt rá, persze hogy megérte! Sőt! Visszafelé szekerezve áldomást fizetett a vasúti restiben.

Sörtől fénylett Adamkó arca, mikor vonatra szállt. A kocsiban ismét találkozott a hazatartó küldöttekkel, helyet szorítottak neki az ablaknál, s Adamkó boldogan helyezte az értékes gyufásdobozt a kis asztalkára, de úgy, hogy egy pillanatra sem tévesztette szeme elől.

Meleg nyárvégi délután volt, a nyitott ablakokon belőduló huzat alig hűtött valamit. A küldöttek arcán verejték csorgott, a büfé kocsiban fogyott a sör, és itt a termes kocsiban körbe jártak az üvegek. Csak Adamkó nem mozdult. Nem mintha sajnálta volna a pénzt, nem sajnált ő semmit, csak félt otthagyni gyufásdobozát. Sör azért jutott neki is!

— Ugyan gyűjtsen már rá maga is Adamkó elvtárs — kínálta tárcáját Pifkó a keszeg agrónómus — itt nem látja az asszony! — Nevettek. Adamkó szerénykedve tolt el magától a cigarettát. Nem akarta, hogy később azt gondolják, hogy kihasználja őket. — Nem azért — mondta, nem vagyok dohányos ember... A bányában megszoktam, hogy a dohányzás nuku! Ott aztán egy szálát se! — Csak egyet,

Adamkó szaki! A maga kedvére — bölintott Adamkó belegezően. Szájába vette a cigarettát, ösztönösen nyúlt a gyufásdoboz után, és ekkor történt a baj! Mire észbekapott az anyakirálynő már a levegőben zümmögött!

Adamkó felüvöltött: — Az ablakot! Fel az ablakokat elvtársak! Fel! Fel! — Majd lenyelte a cigarettát. — Megszökött! Ott repül! Testvérek csak óvatosan, majd én, engedjenek...

Az anyakirálynő a hangzavarban riadtan körözött. Adamkó a kalapjával kapdosott utána és egyre hajtogatta: csak óvatosan, majd én elvtársak! Senki nem nyúlhat hozzá! Az enyém!

Föllépett a padokra, átmászott a csomagtartón, bebújt a pad alá. Lihegett, erőlködött. Az anyakirálynő idegesen menekült előre.

Bőröndök potyogtak, kabátok szakadtak, üres üvegek reccsentek szet a talpa alatt. Adamkót egyre jobban hatalmába kerítette a vadászszenvedély! Meg dühös is volt, hogy nem tud kifogni ezen a francos bogáron. Egész lassan repül, meg mászik, de ő mégse képes utólnérni! Lassan megérkezik a vonat az átszálló állomásra, ő meg itt ugrál, akár egy hibbant kántor a szószeken.

Ekkor a pad végén Adamkó megbillent, és a kalapot olyan szerencsétlenül vágta az anyakirálynő után, hogy a bogár azonnal lezuhant, hátára fordult, néhányat kapált a lábaival és kimúlt.

Adamkó a tenyerébe kapta, aztán meg a füléhez emelte, hátha ad valami hangot, ami ellentmondhatna a látszatnak, ennek a halotti mozdulatlanságnak, aztán lefektette a kis asztalkára, és csak nézte és várt, valami csodára, vagy másra, de később is hiába piszkálta az ujjával, fujta gyengéden, lehelte: az anyakirálynő tökéletes merevséggel feküdt előtte.

1966.

